

سروی وضعیت کاروبار

اتاق تجارت و صنایع افغانستان

سنبه ۱۳۹۶

به همکاری اداره جی آی زید

سروی وضعیت کاروبار ۱

اتاق تجارت و صنایع افغانستان

سنبله ۱۳۹۶

یافته های عمده این سروی

- در طول دو سروی اخیر وضعیت کاروبار کمی بهبود یافته است، اما در مقایسه با دوره های مشابه سال قبل تغییر قابل ملاحظه ای دیده نمی شود.
- سطح اطمینان متشبهین نسبت به وضعیت فعلی در مقایسه با سروی قبلی کاروبار نیز بهبود یافته است. اما انتظارات آنها در مورد شش ماه آینده کاهش یافته است.
- مانند دو دوره قبل سروی سال ۲۰۱۷ تنها ولایت ننگرهار دارای شاخص مثبت کاروبار است. اما در قندهار و بلخ نیز شاهد علائم بهبودی بوده ایم.
- زراعت با شاخص (۱۳,۱) بالاترین سطح انتظارات استخدام و سکتور تولید (۹,۴-) پایین ترین شاخص انتظارات استخدام را دارد.
- از سروی آخرین فصل سال ۲۰۱۶ به این سو، سکتور تولید به تدریج به پایین رتبه در رده بندی سکتورها تنزل کرده است.
- وضعیت شرکت های بزرگ در حال بهبود است، اما شرکت های کوچک و متوسط از وضعیت نامناسب کاروبار رنج می برند.
- متشبهین گزارش داده اند که سفارشات شان کاهش پیدا کرده است.
- مهم ترین عامل توسعه کاروبار امنیت است، ولی در این سروی هیچ کدام از ولایات سروی شده شاخص مثبت امنیت ندارد.

^۱ در سروی وضعیت کاروبار نظر مسوولان شرکت ها در مورد وضعیت کنونی کاروبار و انتظارات شان برای شش ماه آینده پرسیده می شود. این سروی در ماه سنبله سال ۱۳۹۶ توسط مصاحبه تلفنی در پنج ولایت (کابل، بلخ، قندهار، هرات و ننگرهار) با اشتراک ۷۰۵ شرکت در هفته اخیر ماه آگست و هفته اول ماه سپتامبر سال ۲۰۱۷ انجام یافته است.

الف: شرایط کاروبار

شرایط کاروبار شاخصی برای شناسایی سیر رشد تولید ناخالص داخلی می باشد. این شاخص معمولاً تغییرات در سطح تولید ناخالص داخلی را برای چند ماه آینده پیشبینی می کند، مشروط به آنکه درین مدت تغییر غیر قابل پیشبینی در شرایط کلی اقتصاد بوجود نیاید. شاخص شرایط کاروبار بر قضاوت مسوولان شرکتها درمورد وضعیت کاروبار و انتظارات تجاریشان برای شش ماه آینده استوار است که با معیار پذیرفته شده بین المللی محاسبه می گردد (برای معلومات بیشتر به ضمیمه در پایان گزارش مراجعه کنید).

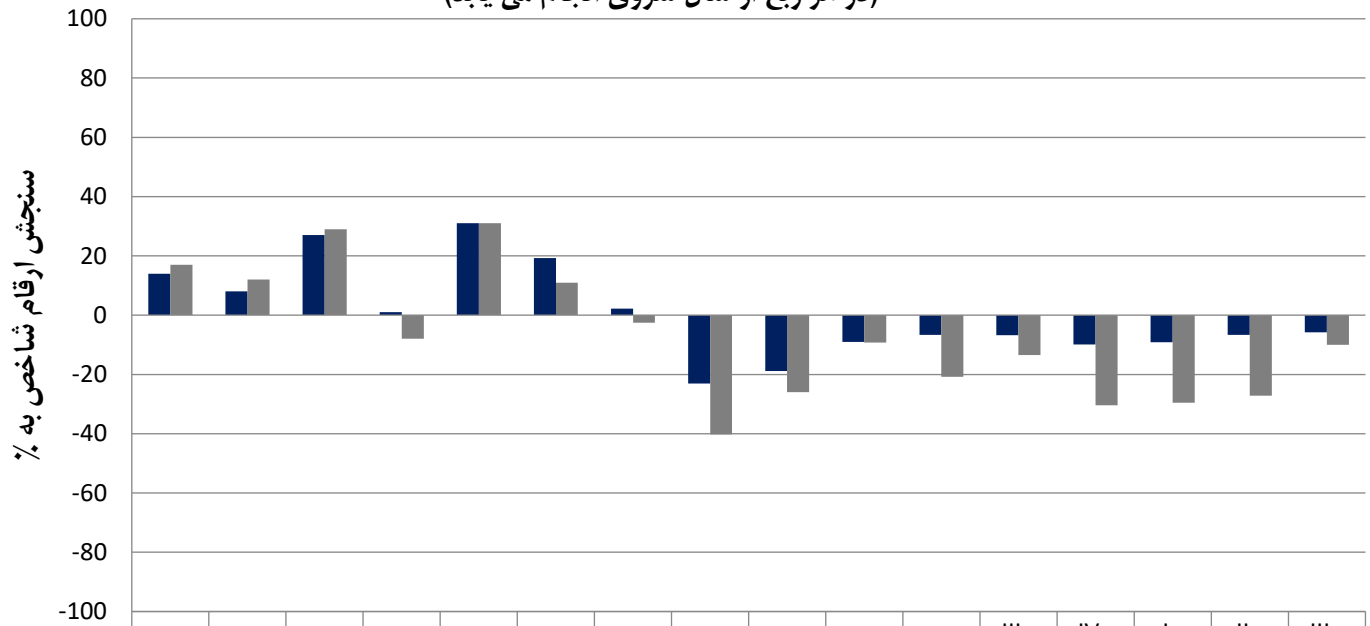
دامنه قیمت این شاخصها بین مثبت ۱۰۰ و منفی ۱۰۰ می باشد، طوری که صفر به مفهوم عادی بوده و از صفر تا مثبت ۱۰۰ شرایط مثبت کاروبار و از صفر تا منفی ۱۰۰، شرایط منفی کاروبار تلقی می گردد.

الف.۱- شرایط عمومی کاروبار و شرایط کاروبار به تفکیک هر ولایت

شاخص شرایط عمومی کاروبار در ماه سنبله ۱۳۹۶ برای کابل، بلخ، قندهار، ننگرهار و هرات در مجموع (۸،۵-) می باشد، در حالیکه در سروی قبلی این رقم (۷،۶-) بود. طوری که در گراف مشاهده می شود، وضعیت کلی کاروبار نسبت به دو سروی اخیر اندکی بهبود یافته اما تغییرات قابل ملاحظه‌ای نسبت به دوره مشابه سال ۲۰۱۶ بوجود نیامده است. سطح اطمینان متشبین دربارہ وضعیت فعلی در مقایسه با سروی قبلی کاروبار نیز بهبود یافته است (۲،۲۳- → ۵،۳۰-)، اما انتظارات آنها در مورد شش ماه آینده کاهش یافته است (۵،۹). طبق معمول متشبین سروی شده نسبت به برنامه‌های کاری و تجاری آینده‌شان اظهار خوشبینی می‌کنند اما از آنچه که در سه ماه گذشته به دست آورده‌اند راضی نیستند.

ACCI BCI

گراف ۱: شرایط عمومی کاروبار ۱۳۹۱ الی ۱۳۹۶
(در هر ربع از سال سروی انجام می یابد)

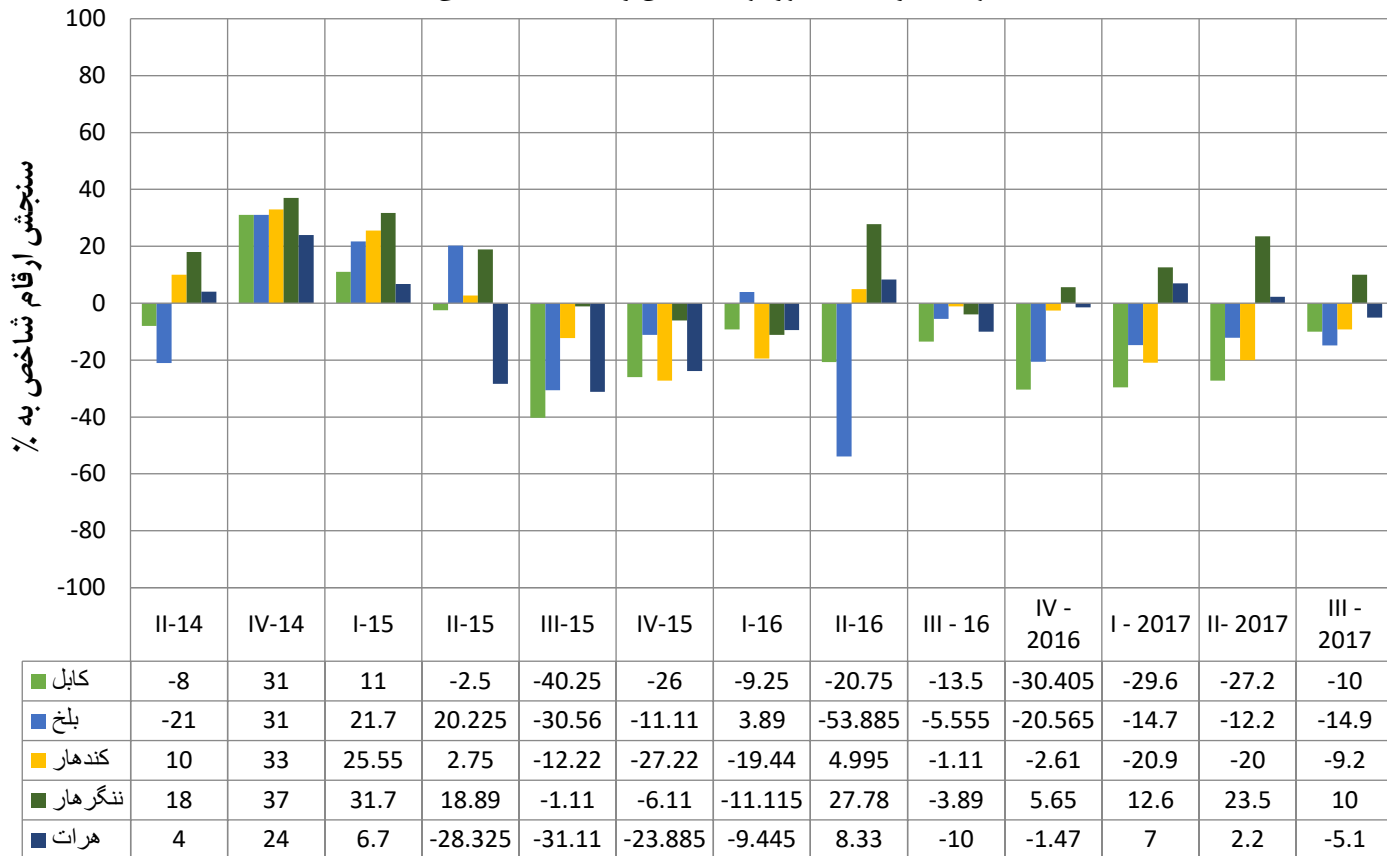

شرایط عمومی	14	8	27	1	31	19.3	2.208	-23.1	-18.9	-9.07	-6.71	-6.81	-9.93	-9.1	-6.7	-5.8
وضعیت کابل	17	12	29	-8	31	11	-2.5	-40.3	-26	-9.25	-20.8	-13.5	-30.4	-29.6	-27.2	-10.0

مانند دو دوره قبل سروی سال ۲۰۱۷ تنها ولایت ننگرهار دارای شاخص مثبت کاروبار است، اما قندهار و بلخ نیز نشانه‌هایی از بهبودی دیده می‌شود. از جانب دیگر ولایات کابل و هرات روند نزولی داشته‌اند. لازم به ذکر است که با توجه به اهمیت عوامل آب و هوا و زراعت در اقتصاد افغانستان، تابستان فصل مناسب برای کاروبار است.

ACCI BCI

گراف ۲: وضعیت کاروبار به اساس ولایات ۱۳۹۳ الی ۱۳۹۶

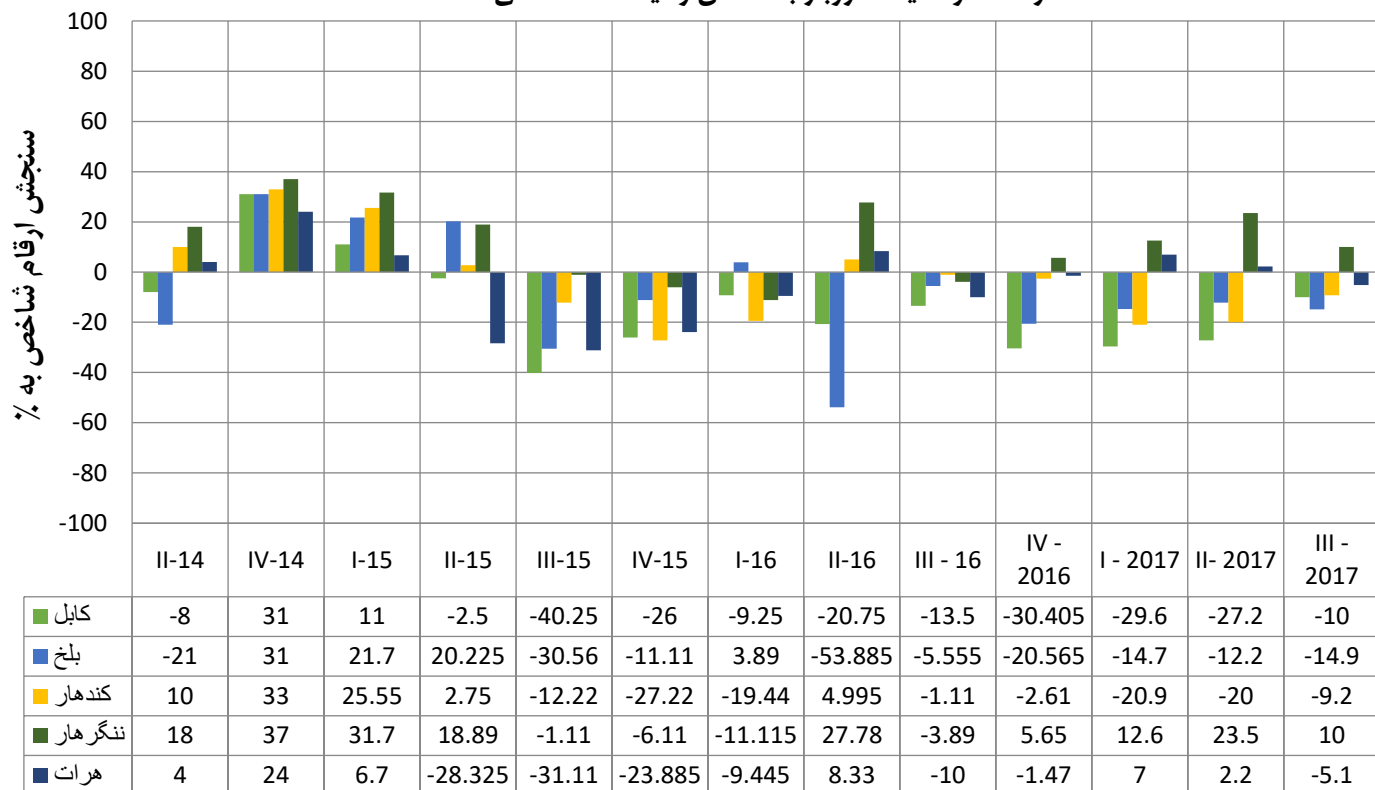

الف.۲- شرایط کاروبار به تفکیک سکتور

بین تولید (۱۹,۴-) و سایر سکتورها (۱,۱ تا ۱,۳-) تفاوت زیادی وجود دارد. در پایان سال ۲۰۱۴، تولید نسبت به سایر سکتورها عملکرد بهتری داشت و در برابر تنشها و مشکلات سیاسی و اقتصادی سال ۲۰۱۵ نیز نسبت به سکتورهای تجارت، خدمات و ساختمانی ثبات بیشتری داشت، اما از آخرین فصل سال ۲۰۱۶ به این سو، به تدریج به پایینترین درجه رتبه بندی سکتوری سقوط کرده است. سکتور زراعت که در فصل پایانی سال ۲۰۱۶ شامل سروی گردید، نیز در مقایسه با دو سروی قبلی، وضعیت نامناسب دارد، اما هنوز در صدر جدول سکتورها قرار دارد (۱,۱).

ACCI BCI

گراف ۳: وضعیت کاروبار به اساس ولایات ۱۳۹۳ الی ۱۳۹۶

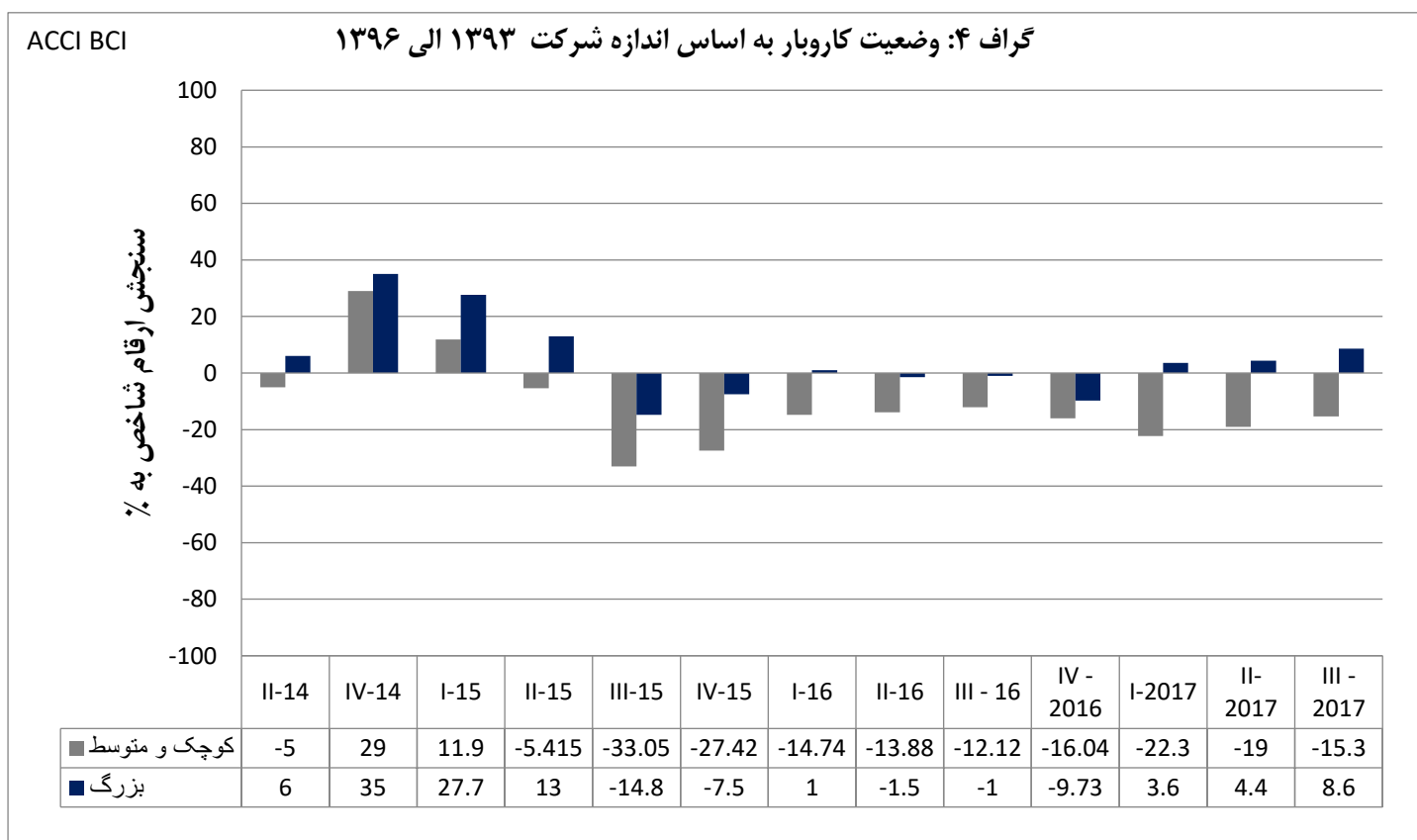

الف ۳- شرایط کاروبار به تفکیک اندازه شرکت‌ها

در این سروی نیز مانند سروی‌های قبلی دیدگاه متشبهان بزرگ و کوچک و متوسط نسبت به وضعیت کاروبار متفاوت می‌باشد.

شاخص وضعیت کاروبار شرکت‌های کوچک و متوسط منفی (۱۵,۳-) و اندکی بهتر از سروی فصل اول (۱۹-) اما نامناسب‌تر از فصل مشابه سال قبل (۱۲,۱۲-) می‌باشد. در مقابل، شاخص وضعیت کاروبار شرکت‌های بزرگ مثبت و بهتر از فصل مشابه سال قبل و سروی‌های بعد از آن است.

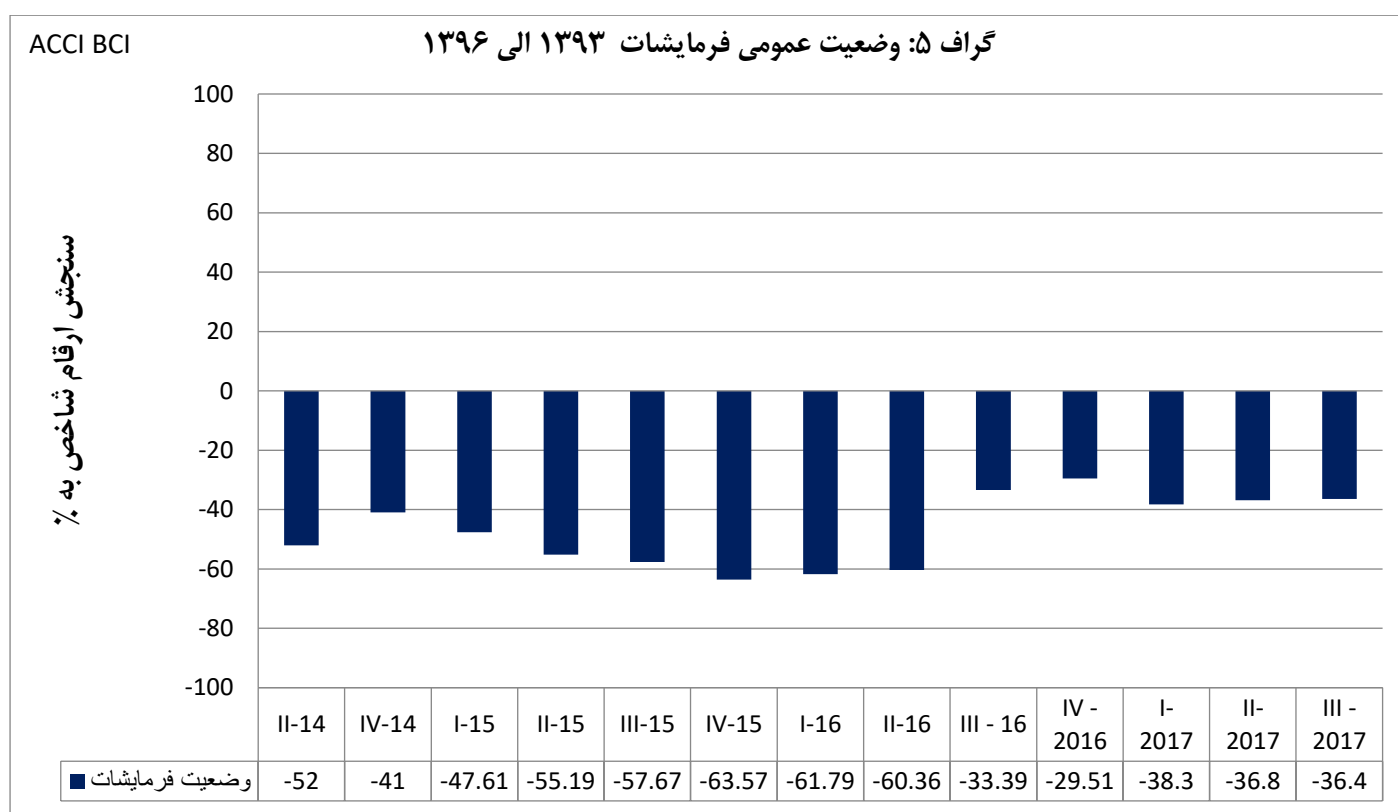
شرکت‌های بزرگ (۲۴) و متوسط (۱۲) در مورد شش ماه آینده خوش بین‌اند. و اما شرکت‌های کوچک وضعیت کاروبار نامناسبی را پیش‌بینی می‌کنند.

ب. فرمایشات

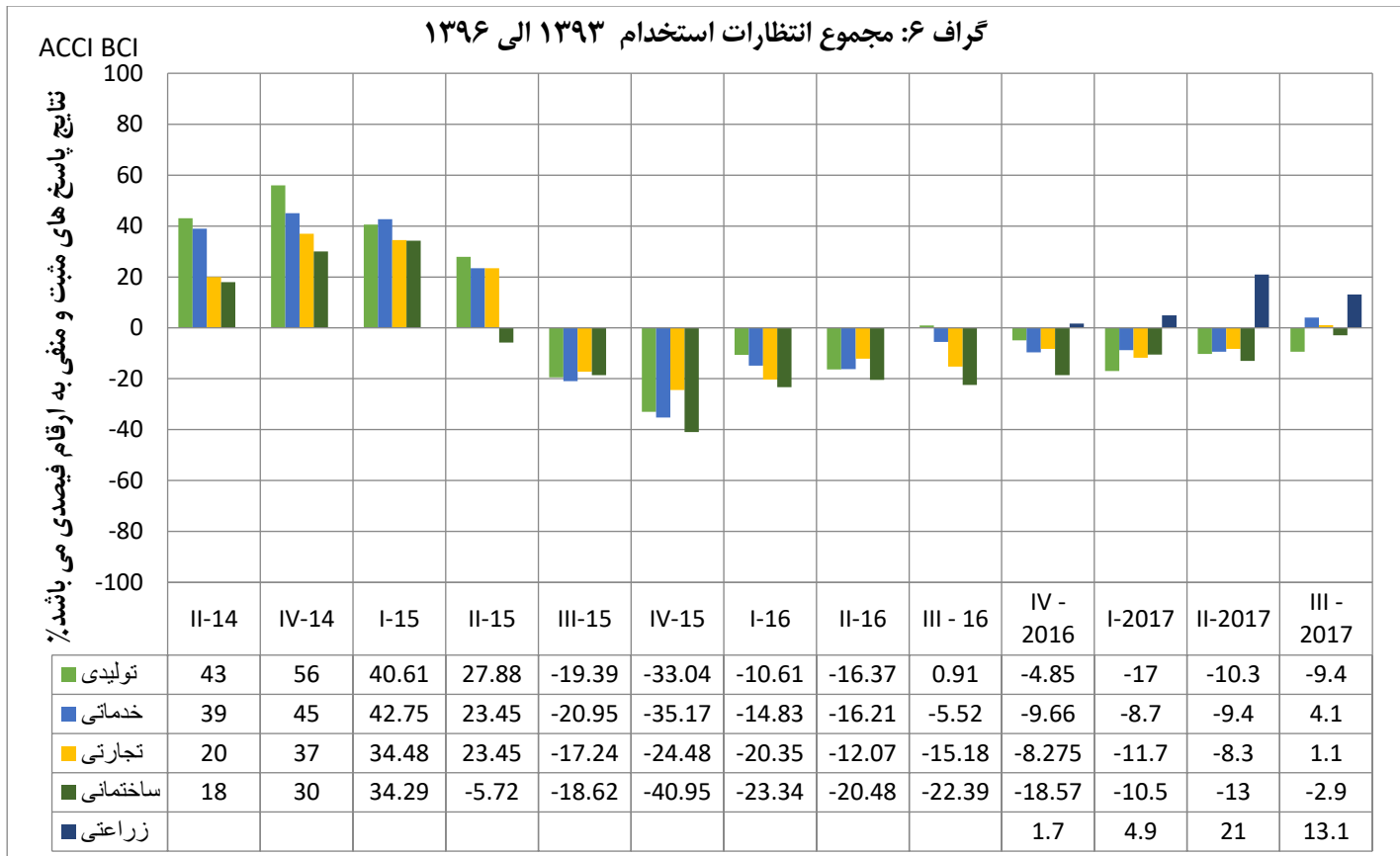
فرمایشات شاخص دیگری برای ارزیابی وضعیت کاروبار است. باید یادآور شد که ارقام این بخش نیز حاصل تفریق پاسخ‌های مثبت و منفی است.

متشبین گزارش داده‌اند که وضعیت فرمایشات‌شان بهبود قابل توجهی پیدا نکرده و سفارشات‌شان کاهش یافته است (۳۶,۴-). لازم به ذکر است که این رقم کمی پایین‌تر از شاخص سفارشات فصل مشابه سال ۲۰۱۶ است که (۳۳,۴-) بود. هیچ یک از ولایات شاخص مثبت فرمایشات نداشته اما ننگرهار (۴,۴-) در شرایط نسبتاً بهتر از کابل (۴۱,۳-)، بلخ (۵۲,۲-)، کندهار (۵۰,۴-) و هرات (۲۸,۷-) قرار دارد.

ج. انتظارات استخدام:

گراف شماره ۷ حاصل جمع بیلانس وضعیت کنونی استخدام شرکتها و انتظارات آنان را برای استخدام در سه ماه آینده نشان می دهد. بر اساس این سروی، شرکتها در مورد چشم انداز اشتغال خود خوش بین اند (۱۰)، و سطح خوش بینی آنها نسبت به سروی قبلی ۰,۵ درصد افزایش یافته است. زراعت (۱۳,۱) بالاترین و تولید (-۹,۴) پایین ترین میزان انتظارات استخدام را دارد.

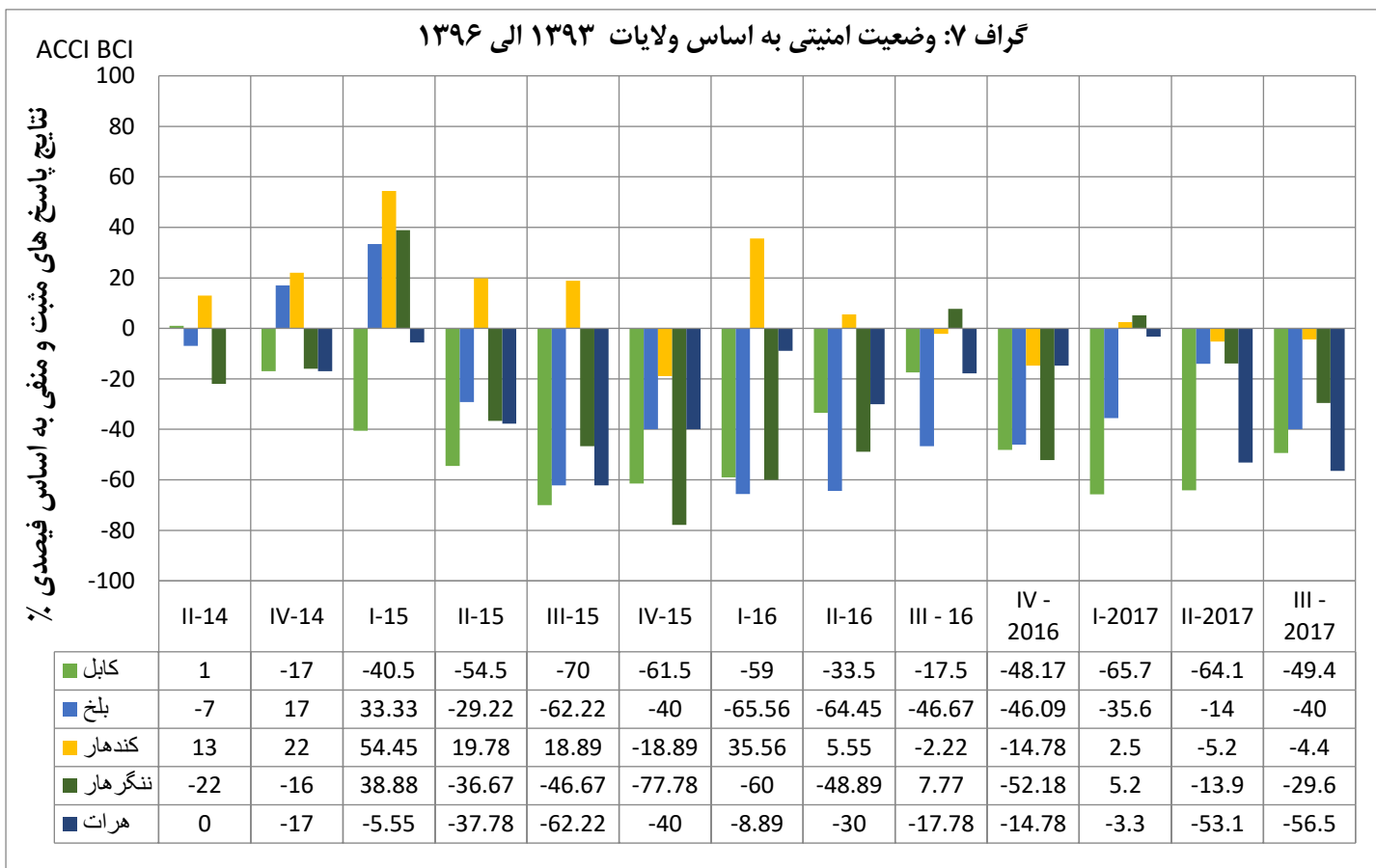
قابل یاد آوری است که وضعیت کنونی استخدام با توقعات پاسخ دهندگان سروی قبلی بسیار متفاوت است.

در ماه مارچ ۲۰۱۷ شرکتها گفته بودند که انتظار دارند در سه ماه آینده سطح استخدام به صورت متوسط حدود ۹,۵ درصد افزایش یابد. اما طبق این سروی استخدام در سه ماه گذشته روند نزولی را پیموده است. تعداد پاسخ دهندگانی که گفته اند کارمندان شان کاهش یافته ۸٪ بیشتر از آنانی است که گفته اند در سه ماه گذشته تعداد کارمندان شان افزایش یافته بود.

شرکت های تولیدی (-۹,۴) و ساختمانی (-۲,۹) تعداد بیشتری از کارمندان شان از دست داده اند. اما تجارت (۱,۱)، خدمات (۴,۱) و زراعت (۱۳,۱) شغل ایجاد کرده اند.

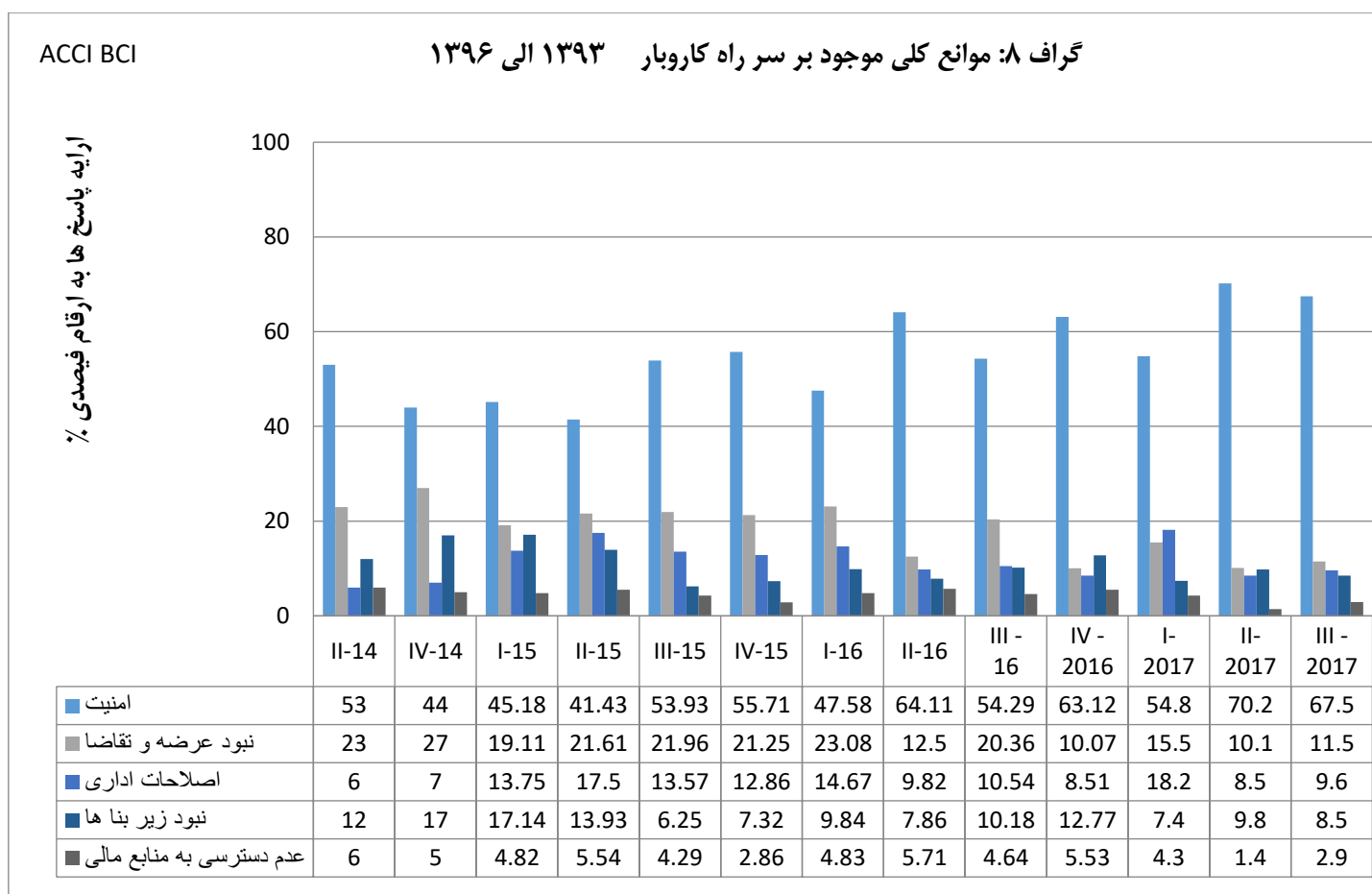
د. وضعیت امنیتی:

شاخص میانگین وضعیت امنیتی (-۳۸,۵) به میزان قابل توجهی نسبت به سروی قبلی (-۳۶,۴) بدتر شده و تفاوت‌های منطقه‌ای نیز زیاد است. هیچ ولایت شاخص مثبت امنیتی گزارش نداده است. اما متشبان سروی شده در ولایات قندهار (-۴,۴) به تناسب ننگرهار (-۲۹,۶)، بلخ (-۴۰)، کابل (-۴۹,۴) و هرات (-۵۶,۵) تغییرات منفی کمتری را در وضعیت امنیتی محیط کاروبارشان گزارش داده‌اند.

۵ : موانع موجود بر سر راه کاروبار:

طبق سروی قبلی، ارزیابی موانع عمده کاروبار نشان می‌دهد که امنیت لازم مهم‌ترین عامل برای توسعه و انکشاف کاروبار متشبهین است. پس از آن به ترتیب تقاضا و بازار برای محصولات و خدمات، اصلاحات اداری و زیرساخت های بهتر و دسترسی به منابع مالی عوامل اساسی برای رشد فعالیت های اقتصادی به شمار می‌روند.

ضمیمه:

تعریف شرایط کاروبار

شرایط کاروبار بر اساس سروی دوره ای شرکت های تولیدی، ساختمانی، خدماتی، تجارتي و زراعتی تشخیص می گردد. از مسوولان شرکت ها درباره وضعیت کنونی و انتظارات شان درمورد شش ماه آینده پرسیده می شود. آنان وضعیت کاروبار شان را با انتخاب یکی از سه گزینه (بهتر از عادی، عادی، بدتر از عادی) و انتظارات شان را با انتخاب یکی از سه گزینه (بهتر خواهد شد، تغییر نخواهد کرد، بدتر خواهد شد) انتخاب می کنند.

گزینه بهتر از عادی را مثبت و گزینه بدتر از عادی را منفی فرض می کنیم. شاخص وضعیت کنونی از تفریق فیصدی پاسخ های مثبت و منفی بدست می آید. در عین حال شاخص انتظارات از تفاوت میان فیصدی گزینه "بهتر خواهد شد" و "بدتر خواهد شد" بدست می آید.

شرایط کاروبار عبارت از اوسط حسابی وضعیت کاروبار و انتظارات می باشد.

در ارایه گرافی برای دور اول سروی گزینه های "عادی" و "تغییر نخواهد کرد" نقطه صفر در نظر گرفته می شود. شاخص شرایط کاروبار از صفر تا مثبت ۱۰۰ (بیشترین) و منفی ۱۰۰ (کمترین) می تواند تغییر یابد. بعدها، زمانی که سری های زمانی (time series) بوجود آمد، نقطه صفر شرایط کاروبار با توجه به نتایج سروی سال معیار معین خواهد شد و سالهای بعد بر اساس آن سال سنجیده خواهد شد.

نویسندگان گزارش: یونس نگاه، نعمت الله علیشیریان و داکتر مسعود پروانفر

مصاحبه کنندگان: علی سراج، سنگر جبار خیل، فضل احمدی، عبدالقدیر و خانم حمیرا رضایی

تماس با دفتر تحقیق و سروی: research1@acci.org.af